

ZESZYT O BOŻEJ OPATRZNOŚCI NR 11

MACIERZYŃSTWO

WYRAZEM MIŁOŚCI OJCZYZNY

W NAUCZANIU PAPIESKIM

WARSZAWA 2019

Tekst

ks. dr hab. Zdzisław Struzik, prof. UKSW

Recenzent

ks. prof. dr hab. Mieczysław Ozorowski

Korekta

Joanna Jarzyńska

Opracowanie graficzne i skład

Dominika Kotlińska

Zdjęcia

<http://pixabay.com>

<http://unsplash.com>

Druk

Drukarnia Wydawnictwa Arka

©Copyright by Instytut Papieża Jana Pawła II

Warszawa 2019

ISBN 978-83-65198-54-9

Instytut Papieża Jana Pawła II

ul. Ks. Prymasa Augusta Hlonda 1

02-972 Warszawa

tel. 22 213 11 90; fax 22 213 11 92

www.ipjp2.pl, e-mail: instytut@ipjp2.pl

Instytut Papieża Jana Pawła II jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	5
Wykaz skrótów	6
1. Wprowadzenie. Miłość Ojczyzny	7
2. Godność człowieka	9
3. Godność rodziny	11
3.1. Postawy młodych ludzi wobec rodziny	13
3.2. Podstawowe czyny rodziny	16
3.3. Godność pożycia seksualnego	18
3.3.1. Życie – dar natury i Boga	20
3.3.2. Działania przeciw życiu	23
3.3.3. Dzieło wychowawcze rodziny	24
4. Godność ojcowska	25
5. Godność macierzyńska	26
6. Wskazania wychowawcze	30
6.1. Samowychowanie	30
6.2. Zadania wychowawcze rodziców	30
6.3. Zadania wychowawcze społeczności Narodu, Ojczyzny, Kościoła i Państwa	31
7. Podsumowanie	33
Bibliografia	34
Nowenna do Bożej Opatrzności	36
Akt dziękczynienia i zawierzenia Bożej Opatrzności	41

Słowo wstępne

Papież Jan Paweł II podkreślał, że godność człowieka rozlewa się na godność Ojczyzny. Młody człowiek dzięki miłości rodzicielskiej, której doświadcza w rodzinie, niesie dalej otrzymane dobro, jako wkład w budowanie społeczności, w której żyje. Bez ugruntowania podstawowych wartości, jakie posiada i przekazuje potomstwu rodzina, niemożliwy jest rozwój Narodu i umacnianie się jego tożsamości.

Poprzez macierzyństwo i ojcostwo rodzice uczestniczą w twórczym działaniu Boga. Dzieje się to za sprawą daru przekazywania życia, a także przez podejmowanie działań wychowawczych. W sposób szczególny widoczne jest to w zaangażowaniu kobiet, wypełniających z oddaniem misję macierzyńską. Niniejsze opracowanie w usystematyzowany sposób prezentuje problematykę macierzyństwa, będącego wyrazem miłości do Ojczyzny, w świetle nauczania papieży, a szczególnie Jana Pawła II.

Dziękuję Instytutowi Papieża Jana Pawła II za podjęcie tego ważnego tematu, zawsze aktualnego.

Ks. Tadeusz Aleksandrowicz
Proboszcz Parafii Opatrzności Bożej
i kustosz powstającego Sanktuarium

WYKAZ SKRÓTÓW

- EV Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae* (25.03.1995).
- AL Franciszek, adh. *Amoris laetitia* (19.03.2016).
- DC Benedykt XVI, enc. *Deus Caritas est* (25.12.2005).
- FC Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio* (22.11.1981).
- KKK Katechizm Kościoła Katolickiego, wyd. Pallottinum, Poznań 1992.
- RH Jan Paweł II, enc. *Redemptor hominis* (4.03.1979).

1. Wprowadzenie. Miłość Ojczyzny

Miłość Ojczyzny jest znakiem przynależności do danej społeczności obywateli związanych podobną kulturą, językiem, religią, dominującymi na danym terenie geograficznym. W organizacji państw i narodów niezaprzeczalnym czynnikiem jest poczucie jedności, podobnej przynależności, z projekcją wspólnego dobra i wspólnej dobrej przyszłości.

Miłość Ojczyzny sprawdza się w warunkach socjalnego dobrobytu, właściwej polityce zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej. Miłość Ojczyzny sprawdza się także w okresach kryzysów i zagrożeń. Historyczne doświadczenia wskazują na wielkie zdeterminowanie obywateli w okresie zagrożeń utraty wolności, nawet wtedy, kiedy ta wolność na wiele lat była utracona. Tak było w okresie niewoli ze społeczeństwem polskim.

Właśnie wolność, wybija się na podstawową i niezbywalną wartość, która służy jedności i jest elementem twórczym. Jednostkowy, każdy człowiek używający rozumu i uznający wartości duchowe (wolność jest wartością duchową i materialno-społeczną zarazem), z natury godności ludzkiej broni wolności i staje po jej stronie z narażeniem nawet własnego zdrowia i życia.

Zarówno Ojczyzna jak i człowiek tworzą jednorodny związek duchowy i materialny, tworzą organizację Państwa na podstawie Narodu. Teolog Narodu ks. kardynał Stefan Wyszyński w odniesieniu do

Polski, wolność rozumiał jako dar pochodzący od Boga, wywodzący się z dzieła stworzenia. Wielokrotnie wspominał przesłanie Pisma Świętego: „Czyńcie sobie ziemię poddaną” (Rdz 1,28). Polecenie panowania nad rzeczami stworzonymi odnosiło się tylko do człowieka, stanowiło o jego godności, wyjątkowości, określało jego osobowość i stanowiło o człowieczeństwie, jako takim¹.

Macierzyństwo biologiczne kobiety łączy się duchowo z macierzyństwem wobec Narodu i Ojczyzny. Prymas Tysiąclecia ks. kardynał Stefan Wyszyński widział w macierzyństwie każdej kobiety Polki, macierzyństwo Ojca Niebieskiego, a na ziemi odnosił godność macierzyńską do Najlepszej Matki Maryi, Matki Zbawiciela i Matki wszystkich matek. Ks. Prymas stwierdzał:

„Założyciel [Edmund Bojanowski²] taką chciał widzieć kobietę polską na owym trudnym zakręcie dziejowym Narodu cierpiącego. Kobieta musi bronić ducha narodu i zachować jego skarbiec moralny w oparciu o zawsze żywe wartości ewangeliczne³.”

¹ Z. Struzik, *Obrona wolności Narodu księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Polski. W 100. rocznicę odzyskania niepodległości 1918-2018*, wyd. IPJPiI, Warszawa 2018, s. 27.

² Bł. Edmund Bojanowski (1814-1871), działacz narodowy i społeczny, założyciel Zgromadzenia Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej.

³ S. Wyszyński, Wstęp do książki o Edmundzie Bojanowskim, w: tenże, *KiPA-Cz*, t. 60, s. 163.

2. Godność człowieka

Godność człowieka rozlewa się także na godność Ojczyzny, bowiem, Ojczyzna pochodzi od ludzi i jest przez nich stanowiona. Jan Paweł II, mówiąc o wielkim dziele zbawienia dokonanym przez Chrystusa, po dziele stworzenia, wskazuje na godność każdego człowieka, stworzonego na obraz Boży i zbawionego przez miłość Bożą – aż do śmierci i to śmierci krzyżowej, („uniżył samego siebie, stając się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej” (Flp 2,8). „Chodzi więc tutaj o człowieka – w całej jego prawdzie, w pełnym jego wymiarze. Nie chodzi o człowieka «abstrakcyjnego», ale rzeczywistego, o człowieka «konkretnego», «historycznego». Chodzi o człowieka «każdego»” (RH 13)⁴.

Człowiek historyczny, człowiek konkretny buduje i stanowi społeczność ojczyźnianą, przez człowieka i przez Naród Ojczyzna staje się konkretną rzeczywistością życia i wszystkich wartości, ciała i ducha, które przechodzą z człowieka na Naród i Ojczyznę. Godność, wielkość, wyjątkowość i dobro człowieka przechodzi na Ojczyznę.

W rozumieniu teologicznym Ojczyzna ziemską ma związek z Ojczyzną niebieską, Ojczyzną zbawionych i trwających w sposób wieczny z Bogiem. Jedynym łącznikiem pomiędzy człowiekiem doczesnym i wiecznym jest Chrystus. Wiara w wieczność, wiara do Chrystusa jest ra-

⁴ Jan Paweł II, enc. *Redemptor hominis* (4.03.1979), 13.

dością charakterystyczną dla Kościoła, ta wiara tworzy i stanowi Kościół włączony do Narodu przez wiernych. Dlatego największą radością jest radość ze świadomości o istnieniu Boga, i Jego obecności wśród nas. To Bóg nas prowadzi przez życie i wprowadzi do Królestwa Niebieskiego. Tą radością duchową mamy się dzielić z innymi, przekazywać ją wraz z wiarą młodszemu pokoleniu, aby i oni zaznali tej wyjątkowej łaski, że: Bóg jest z nami (por. Rz 8,31), „Cóż, więc na to powiemy? Jeżeli Bóg z nami, któż przeciwko nam?” (Rz 8,31). W innym miejscu słyszymy Chrystusa: „Jeśli więc ziele polne, które dziś jest, a jutro do pieca będzie wrzucone, Bóg tak przyodziewa, to czyż nie tym bardziej was, ludzie małej wiary?” (Mt 6,30).

Historia Narodu i historia Ojczyzny stale jest żywa, aktualna i nieustannie rozwijana przez każdego człowieka, naturalnie związane go poprzez rodzinę. Rodziny bowiem stanowią Naród, one go budują i nieustannie odnawiają. Tak stanowi natura rozmnażania się organizmów żywych i tak stanowi miłość ludzka, łącząca małżonków i dzieci. Z pokolenia na pokolenie dokonuje się przekazywanie określonych genów, zdolności i właściwości ludzkich, które poprzez kulturę charakteryzują narody i ojczyzny.

3. Godność rodziny

Wychodząc od analizy Narodu dochodzimy do człowieka powiązanego więzami pochodzenia rodzinnego, wychodząc od człowieka indywidualnego dochodzimy do życia narodowego. Bogactwo duchowe i materialne człowieka stanowi o bogactwie Narodu, a bogaty duchowo w wartości Naród stwarza człowiekowi warunki do życia i rozwoju. Ojczyzna staje się gruntem trwania doczesnego, buduje teraźniejszość i przyszłość. Miłość aktualna rodzin, miłość do Ojczyzny, buduje przyszłą miłość i przyszele dobra duchowe i materialne.

Jan Paweł II nauczał i naucza o godności człowieka i rodziny, a szczególnie w etyce podkreślał godność, ważność i niezniszczalność czynu ludzkiego⁵. Każdy czyn ludzki nie jest przypadkowy, ponieważ jest ludzki, tym samym jest on narodowy i ojczyźniany. Dla ludzi wierzących każdy czyn ludzki ma także wymiar nadprzyrodzony. Zespół czynów ludzkich stanowi rzeczywistość narodową i ojczyźnianą, te czyny mają określone wartości, w wielu wypadkach są jedynymi, niepowtarzalnymi, i niezbędnymi do życia rodziny, Narodu, Ojczyzny.

Szczególne wartości mają czyny – świadome działanie na rzecz dobra – w rodzinie. W niej bowiem poczyną się, przychodzi na świat,

⁵ Zob. K. Wojtyła, *Osoba i czyn*, wyd. 2 popr. i uzupeł., Polskie Towarzystwo Teologiczne, Kraków 1985.

wychowuje się, dorasta, uczy się i żyje każdy człowiek. Ta prawda prowadzi nas do odkrywania i do uświadamiania sobie niezbędnych wartości w życiu rodzinnym. Sama natura życia mówi o godności rodzicielskiej, godności ojcowskiej i godności macierzyńskiej.

Godność rodziców i dzieci ma podstawę we wzajemnej miłości, polegającej na akceptacji, służbie, poświęceniu. W każdym etapie życia rodziny ta miłość przybiera różne formy, jest dynamiczna, wrodzona, poświęcająca się, jest wyłączna, a zarazem powszechna. Matka i ojciec kochają dzieci swoje jednakowo, a szczególnie obdarzają opieką dzieci potrzebujące szczególnej uwagi i opieki. Miłość rodziców zmienia się w zależności od wieku dziecka, w zależności od stopniowego jego rozwoju i dochodzenia do dorosłości. Taka miłość uspołeczniająca daje dzieciom szansę na wejście w dorosłe życie, z zapasem właściwych war-

tości i postaw społecznych. Dziecko kochane i wychowywane w rodzinie, w życiu dorosłym przenosi otrzymane dobro miłości rodzicielskiej na płaszczyznę społeczną polityczną, gospodarczą, rzetelnie wykonując swoje obowiązki zawodowe, dzieląc się owocami swojej pracy, stając się twórczym członkiem Narodu, Ojczyzny i Kościoła.

W nauczaniu papieskim Benedykta XVI, w encyklice *Deus Caritas est*, odczytujemy, że małżeństwo i rodzina łączą pojęcia *eros*, *philia*

i *agape* (por. DC 3)⁶. Wszystkie te rodzaje miłości posiada w sobie rodzina. *Eros* łączy rodziców – małżonków, *philia* jest miłością braterską, a *agape* tworzy wspólnotę.

Miłość braterska *philia* łączyła uczniów Chrystusa pomiędzy sobą i Chrystusem, a *agape* była wyrazem jedności i trwałości w jedności bycia i działania.

Tajemnica miłości jest rozumiana w łączności z tajemnicą stworzenia i zbawienia człowieka. Dlatego sakrament małżeństwa jest tak bliiski sakramentowi Eucharystii⁷.

Sakrament Eucharystii i sakrament małżeństwa budują Kościół, najpierw parafialny, potem, diecezjalny, a następnie powszechny. *Agape* staje się łącznikiem wszystkich ze wszystkimi, *agape* jest podstawą miłości Narodu i Ojczyzny.

Papież Franciszek treści miłości małżeńskiej widzi w *Hymnie o miłości* św. Pawła (1 Kor 13, 4-7). Wymienione cechy miłości spełniają się w autentycznej, wypełnionej życzliwością postawie mężczyzny i kobiety, a przykładem miłości staje się Chrystus, który oddaje życie za przyjaciół swoich.

Podstawowe cechy miłości podane w Hymnie św. Pawła to: cierpliwość, postawa życzliwości, brak zazdrości, niezabieganie o poklask, nieunoszenie się pychą, uprzejmość, hojność, brak przemocy wewnętrznej, przebaczenie, dzielenie się radością, umiejętność wybaczenia, zaufanie, pokładanie nadziei, a także wytrwałość w najtrudniejszych nawet sytuacjach (por. AL 90-119)⁸.

3.1. Postawy młodych ludzi wobec rodziny

W omawianym zagadnieniu miłości małżeńskiej i rodzinnej, należy dokonywać analizy czasów przeszłych, ale z perspektywą postaw do powołania rodzinnego młodzi. Z inicjatywy papieża Franciszka zostało powołane XV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, na temat: „Młodzi, wiara i rozeznanie powołania” w dniach od 3 do 28 października 2018 r. Wcześniej przeprowadzona ankieta, a następnie przygo-

⁶ Por. Benedykt XVI, enc. *Deus caritas est* (25.12.2005), 3.

⁷ Z. Struzik, *Znaczenie przesłania encykliki Jana Pawła II Evangelium vitae (25.03.1995) we współczesnej teologii życia. 20. lecie encykliki*, wyd. IPJPII, Warszawa 2015, s. 20.

⁸ Por. Franciszek, adh. *Amoris laetitia* (19.03.2016), 90-119.

towane wskazania *Instrumentum laboris* Synodu nt. młodzieży, poruszyło podstawowe zagadnienia i problemy powołania człowieka do miłości małżeńskiej i rodzinnej. Ten dokument stwierdzał, że:

Niektórzy ludzie młodzi oddalają się od swoich tradycji rodzinnych, mając nadzieję, że będą bardziej oryginalni niż to, co uważają za „utknięcie w przeszłości” lub „staromodne”. Natomiast w niektórych częściach świata młodzi poszukują swojej tożsamości zakorzeniając się w tradycjach rodzinnych i usiłując być wiernymi otrzymanemu wychowaniu⁹.

Postawa duszpasterska Kościoła winna odnosić się do tych potrzeb młodych ludzi, jednych utwierdzać we właściwych powołaniach do życia w rodzinie, a drugim wskazywać wartości, jakie niesie z sobą autentyczna miłość małżeńska i rodzinna. Ten sam dokument stwierdza:

Sytuacje te wymagają głębszego zbadania związku między kulturą młodzieżową a moralnością rodzinną. Niektóre źródła informują o rosnącej przepaści między nimi. Jednakże inni podkreślają, że ludzie młodzi są nadal zainteresowani przeżywaniem związków autentycznych i trwałych oraz uważają wskazania Kościoła za cenne. Małżeństwo i rodzina dla wielu młodych pozostają jednymi z pragnień i projektów, które starają się zrealizować¹⁰.

⁹ *Instrumentum laboris* Synodu nt. młodzieży, Watykan (8.05.2018), nr 13.

¹⁰ Tamże.

Wysiłki Kościoła idą w kierunku wychowywania nowych pokoleń w duchu wartości podstawowych, znajdujących się w miłości małżeńskiej i rodzinnej. Ukazało się wiele dokumentów kościelnych z autorytetem soborowym, synodalnym i papieskim. Poszczególne Kościoły lokalne nieustannie aktualizują i unowocześniają programy duszpasterskie i katechetyczne, aby pomogły nowemu pokoleniu w odzyskiwaniu właściwej drogi naturalnego powołania do wartości rodziny.

Instrumentum laboris Synodu nt. młodzieży stwierdza, że:

W środowisku kościelnym dostrzegane jest znaczenie ciała, uczuciowości i seksualności, ale często nie udaje się uczynić je osią procesu wychowawczego i dojrzewania wiary, odkrywając i doceniając znaczenie różnicy płci i dynamiki powołaniowej właściwej męskości i kobiecości. Badania socjologiczne pokazują, że wielu młodych katolików nie podąża za wskazaniem moralności seksualnej Kościoła¹¹.

Natomiast w posoborowym dokumencie znajdujemy odniesienia do drogi, jaką przemierza Kościół pod kierunkiem papieża Franciszka. Podkreślany w *Instrumentum laboris* centralny charakter radości i miłości jest jasnym odwołaniem do adhortacji apostołskich *Evangelii gaudium* i *Amoris laetitia*. Nie brakuje też odniesień do encyklik *Laudato si'* i *Lumen fidei*, a także do dotychczasowego nauczania Benedykta XVI.

Dokument końcowy Synodu nt. młodzieży stwierdza:

[Synod]¹² potwierdza zdeterminowane znaczenie antropologiczne różnicy i wzajemności między kobietą a mężczyzną i uważa za redukcyjne definiowanie tożsamości osób, wychodząc jedynie z ich orientacji seksualnej¹³.

Taka diagnoza jest ostrzeżeniem i jednocześnie wskazaniem, aby podejmować zdecydowane działania właściwego wychowania, dostosowane do współczesnych czasów i współczesnej świadomości młodych ludzi¹⁴.

¹¹ Tamże, nr 53.

¹² Przyp. red.

¹³ Dokument końcowy XV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów nt. *Młodzi, wiara i rozeznanie powołania* (27.10.2018), nr 150.

¹⁴ Por. Streszczenie dokumentu końcowego Synodu o młodzieży, [online:] <https://episkopat.pl/streszczenie-dokumentu-koncowego-synodu-o-mlodziezy/> [dostęp: 21.01.2019].

Kościół w nauczaniu zawsze stał na stanowisku autentyczności i naturalnej skłonności obu odmiennych płci człowieka. W Streszczeniu dokumentu końcowego synodu o młodzieży stwierdzono:

Tożsamość osoby realizuje się w i poprzez określoną płć kobiety i mężczyzny, ta określona płć determinuje naturalne powołanie do małżeństwa i rodziny¹⁵.

3.2. Podstawowe czyny rodziny

Czyny rodziny są niezbędne, naturalnie konieczne, skupiające się wokół wzajemnej miłości, której owocami są dzieci. Dzieci matki i ojca, dzieci Narodu, dzieci Państwa i dzieci całego świata, albowiem wszyscy na tej ziemi stanowimy wielką rodzinę ludzką. Przekazywanie życia w rodzinach jest powołaniem i obowiązkiem zarazem. Jest to obowiązek przekazania daru życia, ponieważ został on wcześniej dany każdemu z nas. Z daru życia korzysta, i darem życia karmi się Ojczyzna, Naród, Kościół i Państwo.

Papież Franciszek analizując obecny stan małżeństw i rodzin mówi o ich rzeczywistości i wezwaniach stojących przed społecznościami rodzinnymi. W adhortacji *Amoris laetitia* czytamy:

Dobro rodziny ma kluczowe znaczenie dla przyszłości świata i Kościoła (AL 31)¹⁶.

Zmiana antropologiczno-kulturowa wpływa dziś na wszystkie aspekty życia i wymaga podejścia analitycznego i zróżnicowanego (AL 32)¹⁷.

Musimy również wziąć pod uwagę rosnące zagrożenie stwarzane przez wybujały indywidualizm (AL 33)¹⁸.

Łatwo dziś pomylić prawdziwą wolność z ideą, że każdy osądza według własnego widzi mi się, jakby poza indywidualnymi osobami nie było żadnych prawd, wartości, zasad (AL 34)¹⁹.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Franciszek, adh. *Amoris laetitia* (19.03.2016), 31.

¹⁷ Tamże, 32.

¹⁸ Tamże, 33.

¹⁹ Tamże, 34.

Jako chrześcijanie nie możemy zrezygnować z proponowania małżeństwa, tylko dlatego, by nie przeciwstawiać się aktualnej wrażliwości, by nadążać za modą lub z powodu poczucia niższości wobec upadku moralnego i ludzkiego (AL 35)²⁰.

Jednocześnie trzeba pokornie i realistycznie uznać, że czasami nasz sposób prezentacji przekonań chrześcijańskich i sposób traktowania ludzi przyczyniły się do spowodowania tego, co obecnie jest powodem narzekania i z czego wypada nam dokonać zdrowej samokrytyki (AL 36)²¹.

Przez długi czas byliśmy przekonani, że jedynie kładąc nacisk nakwestie doktrynalne, bioetyczne i moralne, nie pobudzając do otwartości na łaskę, dostatecznie wsparliśmy rodziny, umacniając więź małżonków i wypełniliśmy sensem ich wspólne życie (AL 37)²².

Musimy być wdzięczni za fakt, że większość ludzi ceni relacje rodzinne, które pozwalają trwać w czasie i zapewniają drugiej osobie szacunek (AL 38)²³.

²⁰ Tamże, 35.

²¹ Tamże, 36.

²² Tamże, 37.

²³ Tamże, 38.

Na relacje uczuciowe przenosi się to, co dzieje się z przedmiotami i środowiskiem. Wszystko można wyrzucić, każdy używa i wyrzuca, marnotrawi i niszczy, wykorzystuje i wyciska jak długo służy. A potem: żegnaj! (AL 39)²⁴.

Żyjemy w kulturze, która wywiera na ludzi młodych presję, by nie zakładali rodziny ze względu na brak perspektyw na przyszłość (AL 40)²⁵.

Powyższe uwagi i wskazania są wyrazem troski Kościoła – papieża – o obecne i przyszłe małżeństwa i rodziny. Obrona podstawowych wartości, miłości i prokreacji zawsze musi iść w parze z głęboką analizą współczesnych społeczeństw. Tak zwane zjawiska kultury życia starają się być oryginalne, nieraz pozornie nowe, ale w swojej istocie są przeciwne naturalnym wartościom małżeństwa i rodziny.

3.3. Godność pożycia seksualnego

Pożycie seksualne małżonków jest znakiem miłości i zawiera przesłanie prokreacyjne. Spodobało się Bogu Stworzycielowi, tak związać człowieka z naturą biologicznego przekazywania życia, że nadał człowiekowi odpowiednią płeć i na jej podstawie związał wszystkie rodziny pomiędzy

²⁴ Tamże, 39.

²⁵ Tamże, 40.

sobą, a cała ludzkość stała się nieustannie rozrastającą się rodziną²⁶.

Jan Paweł II nauczał zaniepokojony poglądami, upatrującymi powstawanie tzw. płci kulturowej, stwierdzał:

W obliczu teorii, które uważają tożsamość męską czy żeńską jedynie za wytwór kulturowy i społeczny, wynikający z wzajemnych odniesień pomiędzy wspólnotą a jednostką, przy pominięciu osobistej tożsamości płciowej i bez żadnego odwołania się do prawdziwego znaczenia seksualności. Kościół nie przestaje utwierdzać swojego nauczania: każdy człowiek, mężczyzna i kobieta winien uznać i przyjąć swoją tożsamość płciową²⁷.

Tożsamość płciowa realizuje się w akceptacji własnej płci i wynikających z niej właściwości naturalnych, psychologicznych, i zachowań zgodnych z rolami mężczyzny i kobiety. O realnej płci świadczy naturalna fizjologia. Sensem bycia kobietą jest mężczyzna i sensem bycia mężczyzną jest kobieta.

Ważna jest wzajemna komplementarność płci. Kościół naucza, że Zróżnicowanie i komplementarność fizyczna, moralna i duchowa, są ukierunkowane na dobro małżeństwa i rozwój życia rodzinne-

²⁶ Por. Z. Struzik, *Teologia ciała w nauczaniu Jana Pawła II*, Zeszyt o Opatrzności Bożej nr 10, wyd. IPJPII, Warszawa 2018, s. 28.

²⁷ Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005, 224.

go. Harmonia małżeństwa i społeczeństwa zależy częściowo od sposobu, w jaki mężczyzna i kobieta realizują swoją komplementarność oraz wzajemną potrzebę i pomoc. To jest perspektywa, która powinna uznać za obowiązkowe dostosowanie prawa pozytywnego do prawa naturalnego, według którego tożsamość płciowa jest nieodzowna, gdyż jest obiektywnym warunkiem zbudowania przez mężczyznę i kobietę związku małżeńskiego²⁸.

Prawo naturalne sprawia, że człowiek rodzi się jako mężczyzna albo kobieta, tę naturalną prawdę potwierdzają badania medyczne i mikrobiologia. Każda komórka naszego ludzkiego organizmu zawiera w sobie kod genetyczny, a w nim chromosom, męski lub żeński. To prawo naturalne, nazywane w teologii prawem Bożym, powinno obejmować wszystkie prawa stanowione – pozytywne.

3.3.1. Życie – dar natury i Boga

Większość ludzi poszukując odpowiedzi na tajemnicę życia, kieruje swoje myśli ku Bogu. Wysiłki intelektu starają się odkrywać tajniki życia w wielu dziedzinach nauki. Zarówno wierzący, jak i wątpiący w pochodzenie życia od Boga, przyznają, że jest to nadzwyczajny dar, z którego w żaden sposób nie można rezygnować, przeciwnie, należy go chronić i nieustannie przekazywać.

²⁸ Tamże.

Wartość życia każdego człowieka, w każdym momencie jego istnienia, ma niepowtarzalne i odrębne znaczenie, dokonuje się bowiem w czasie, sukcesywnie przemija, a w przemijaniu dojrzewa, ma stan dorosłości, stan pełnej odpowiedzialności za wykonywane zadania i pracę, aby wreszcie się zakończyć materialnie i docześnie. Duchowo pozostają jednak, po każdym człowieku czyny, pozostają myśli, zamiary, pragnienia, pozostają owoce miłości i pozostają zrealizowane wartości. Człowiek duchowo nigdy nie ginie, bo życie trwa w innych jednostkach, pokoleniach, w Narodzie i Państwie, a także w całej ludzkości. Dlatego ma sens wspominanie dobra dokonanego i pozostawionego w Ojczyźnie, ma sens modlitwa w intencji tych, co odeszli, ma sens wspominanie bohaterskich śmierci, bohaterskiej pracy, bohaterskich idei i bohaterskich zasług.

Ponadto, życie ma specyficzną wartość, ma charakter społeczny, jest i realizuje się w społeczności, powstaje z żywego i do żywego dąży, pomimo, że naturalnie jest przemijające. Ten naturalny czynnik życia, społeczność, sprawia, że jesteśmy połączeni więzami krwi, więzami idei, więzami wartości. Nie chowamy dla siebie zdolności, talentów, osiągnąć materialnych i intelektualnych, te bogactwa stają się wspólne, tak jak wspólnotowe jest samo życie.

Dzieło stworzenia życia i dzieło podtrzymywania życia, dokonane przez Boga w Starym Przymierzu, zostało podniesione do godności zbawienia przez ofiarę Syna Bożego Jezusa Chrystusa. Każdy z ludzi (każde życie) został zbawiony, duchowo odkupiony przez krew naszego Zbawiciela, o czym świadectwo zostało złożone w Nowym Testamencie²⁹.

W nauczaniu Jana Pawła II czytamy: „Człowiek jest powołany do pełni życia, która przekracza znacznie wymiary jego ziemskiego bytowania, ponieważ polega na uczestnictwie w życiu samego Boga” (EV 2)³⁰.

W takim nauczaniu papieskim życie jest powołaniem, ktoś, kogoś powołuje, zadaje mu pytania, nadaje sens życiu, dowartościowuje życie, a jeśli powołuje to wyznacza, uprzednio i bezpośrednio. Powołany do życia ma do spełnienia określoną misję, inaczej nie byłby powoływany, tą misją jest samo życie, i to wszystko, co ma się zrealizować przez i w powołanym. W społeczny sposób, powołanie jednostki rozciąga się na powołania społeczne do życia i realizacji w rodzinach, w Narodzie i w Ojczyźnie.

Człowiek jest powoływany do pełni życia, pełnia oznacza zakres wszystkich wymiarów doczesnych i wiecznych. Pełnia życia stawia czło-

²⁹ Z. Struzik, *Znaczenie przesłania...*, dz. cyt., s. 8.

³⁰ Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae* (25.03.1995), 2.

wieka w centrum istnienia, człowiekowi przynależą wszystkie wartości, godności, funkcje, bo jest synem tej ziemi. Człowiekowi każdemu przysługuje rodzina, Naród, Ojczyzna i Państwo.

Rozumiemy wezwanie Jana Pawła II skierowane do Narodu polskiego wygłoszone podczas I podróży apostolskiej do Polski w 1979 r.: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi”³¹. Dzieło stworzenia, dzieło zbawienia i dzieło uświęcenia przez Ducha Świętego trwa, w taki sposób dokonuje się historia zbawienia wszystkich narodów świata i Narodu polskiego.

Jan Paweł II zachęcał rodziny, aby odkrywały we własnym życiu rzeczywiste wartości i godność każdej wspólnoty rodzinnej³². W środowisku rodzinnym można budować ciągle nowe wartości, można odkrywać niepowtarzalne zdolności i talenty. Bóg w swojej doskonałości i miłości dzieli się z człowiekiem tym wielkim bogactwem stworzenia, które ma prowadzić do rozwoju duchowego i materialnego człowieka, aby on sam

³¹ Jan Paweł II, Plac Zwycięstwa (Plac Piłsudskiego), 2.06.1979. Padły wtedy słynne później słowa: „Wołam, ja, syn polskiej ziemi, a zarazem ja, Jan Paweł II, papież. Wołam z całej głębi tego Tysiąclecia, wołam w przeddzień Święta Zesłania, wołam wraz z wami wszystkimi: Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!”, w: *Podróż apostolska Jana Pawła II do Polski (1979)*, „Wikipedia”, [online:] [https://pl.wikipedia.org/wiki/Podr%C3%B3%C5%BC_apostolska_Jana_Paw%C5%82a_II_do_Polski_\(1979\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Podr%C3%B3%C5%BC_apostolska_Jana_Paw%C5%82a_II_do_Polski_(1979)) [dostęp: 11.11.2018].

³² Por. Jan Paweł II, List z okazji 700. lecia Sanktuarium Świętego Domu w Loretto.; tenże, FC 17; 1 Kor 13, 1-8; KKK 1648.

i w rodzinie, stawał się coraz doskonalszy moralnie, intelektualnie i społecznie³³.

3.3.2. Działania przeciw życiu

Rodzina zbudowana z rodziców i dziecka, w duchowy i symboliczny sposób, przypomina Tróję Przenajświętszą. Miłość Osób Boskich rozlewa się także na wszystkie rodziny, a szczególnie, poprzez sakrament małżeństwa, prowadzi do uświęcenia i ostatecznego zbawienia. Oprócz łaski sakramentu, łaska Boża to obecność Boga wśród nas, małżonkowie i rodzice mają realizować założenia dzieła stworzenia. Mają przekazywać siebie w darze miłości, i z miłości poczynać nowe życie.

Absurdem jest działanie przeciw tym powołaniom i przeciw największej wartości życia. Kościół nieustannie przypomina naukę Chrystusa i Dobrą Nowinę Ewangelii, o miłości, o zbawieniu dusz i ciał, o ostatecznym spotkaniu się wszystkich zbawionych w Królestwie Niebieskim.

„Jest oczywiste, że wszelkie czyny lub działania niemoralne, jak aborcja, stosowanie antykoncepcji czy nieposzanowanie godności osobowej współmałżonka, dzieci lub innych członków Kościoła jest profanacją sakramentu zbawienia i obrazą Osób Boskich”³⁴.

³³ Por. Z. Struzik, *Teologia ciała...*, dz. cyt., s. 30-31.

³⁴ W. Skrzydlewski, *Etyka seksualna. Przemiany i perspektywy*, wyd. „M”, Kraków 1999, s. 128.

Miłość i czyny miłości w małżeństwie i rodzinie, rozlewają się na wszystkich członków rodziny, obejmują wszystkich spokrewnionych i powinowaconych. Moc sakramentu rozlewa się także na przyjaciół, znajomych, na dzieci zrodzone z ich małżeństw. Miłość małżeńska obejmuje życie ludzkie we wszystkich jego przejawach i formach istnienia.

3.3.3. Dzieło wychowawcze rodziny

Powołanie do życia dziecka nie kończy się z jego narodzeniem, to dopiero początek wielkiego zadania i powołania rodziców do wychowania potomstwa. To w rodzinie, poprzez wychowanie dokonuje się przekazanie podstawowej wartości łączącej wszystkich ludzi, a mianowicie – miłości. W procesie wychowawczym rodzice przekazują także inne wartości w sposób przykładowy i konkretny. Dzieci otrzymują podstawy moralne życia, otrzymują pojęcia i praktykę sprawiedliwości, wolności, prawdy, pokoju, solidarności, realizowanych w miłości.

Jan Paweł II zachęcał do postawy miłości wobec własnych rodzin, mówił:

Do was, małżonkowie, do was, ojcowie i matki rodzin; do was chłopcy i dziewczęta, którzy jesteście przyszłością i nadzieją Kościoła i świata, i będziecie dynamicznym zaczątkiem rodziny w nadchodzącym trzecim tysiącleciu (FC 86)³⁵.

³⁵ Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio*, 86.

Bez podstawowych wartości jakie posiada i przekazuje potomstwu rodzina, nie ma możliwości na osiągnięcie jakiegokolwiek przyszłości, tak w ramach rodzinnych, jak i w narodach i państwach.

4. Godność ojcowska

Godność ojcowska i godność macierzyńska łączą się i wzajemnie się uzależniają od wspólnej godności rodzicielskiej. Tak jak płeć małżonków jest komplementarna, tak rodzicielstwo występuje razem, i przyjmuje wszystkie atrybuty godności, wszystkie prawa i obowiązki. Równouprawnienie płci przechodzi w sposób naturalny na uprawnienia macierzyńskie i ojcowskie. Widzimy jednak różnice w realizacjach macierzyńskich i ojcowskich na poziomie fizjologii, psychologii, są różnice w osobowościach ojca i matki względem dzieci. Różnice osobowości płci mają także odbicie w procesie wychowawczym dzieci w rodzinie. Ojciec uczy swego syna społecznych ról mężczyzny, a matka uczy swoją córkę społecznych ról kobiety, w ramach naturalnego kształtowania i utwierdzania osobowości. Jan Paweł II stwierdza:

Miłość do małżonki, która stała się matką i miłość do dzieci są dla mężczyzny naturalną drogą do zrozumienia i urzeczywistnienia swego ojcostwa. Nade wszystko tam, gdzie warunki społeczne i kulturalne łatwo skłaniają ojca do pewnego uwolnienia się od zobowiązań wobec rodziny i do mniejszego udziału w wychowa-

niu dzieci, konieczne jest odzyskanie społecznego przekonania, że miejsce i zadania ojca w rodzinie i dla rodziny mają wagę jedyną i niezastąpioną³⁶.

W realizacji pełnego rodzicielstwa potrzebne są zatem dwie godności, które łączą się i wzajemnie uzupełniają. Rola ojca jest jedyna i niezastąpiona, aby tworzenie nowego życia było pełne, aby dziecko miało naturalne środowisko życia i rozwoju opartego na miłości obojga rodziców.

Towarzystwo ojcowskie zawiera w sobie elementy naturalne, i także realizuje się w całym procesie wychowawczym, zawierającym wszystkie podstawowe wartości, również wychowanie religijne. Jan Paweł II poucza w adhortacji:

Mężczyzna, ukazując i przeżywając na ziemi ojcostwo samego Boga (zob. Ef 3,15), powołany jest do zapewnienia równego rozwoju wszystkim członkom rodziny. Spełni to zadanie przez wielkoduszną odpowiedzialność za życie poczęte pod sercem matki, przez troskliwe pełnienie obowiązku wychowania dziełnego ze współmałżonką, przez pracę, która nie rozbija rodziny, ale utwierdza ją w spójni i stałości, przez dawanie świadectwa dojrzałego życia chrześcijańskiego, które skutecznie wprowadza dzieci w żywe doświadczenie Chrystusa i Kościoła (FC 25)³⁷.

Tak jak w macierzyństwie, tak i w ojcostwie, dwoje rodziców uczestniczy w wielkim twórczym działaniu Boga. Ojcostwo Boga przechodzi na rodziców, najwspanialszy dar – życie, jest przekazywany w macierzyństwie Bożej współpracy z człowiekiem.

5. Godność macierzyńska

Godność macierzyńska realizuje się poprzez czas poczęcia, ciąży, rodzenia i wychowania dziecka. Papież Franciszek uświadamia wszystkim matkom związek poczęcia i narodzenia dziecka z planami Boga, co do przekazywania życia.

³⁶ Jan Paweł II, *Przyszłość idzie przez rodzinę*, red. M. Węclawski, Poznań 1983, s. 57.

³⁷ Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio*, 25.

Miłość w oczekiwaniu typowym dla ciąży:

Ciąża to trudny okres, ale jest to również czas wspianiały. Matka współpracuje z Bogiem, aby dokonał się cud nowego życia. Macierzyństwo wynika ze „szczególnej potencjalności całego ustroju kobiecego, który ze stwórczą zaiste precyzją służy poczęciu i zrodzeniu człowieka”³⁸. Każda kobieta uczestniczy w „tajemnicy stworzenia, odnawiającej się w ludzkim rodzeniu”³⁹. Jak mówi Psalm: „Ty utkałeś mnie w łonie mej matki” (Ps 139,13). Każde dziecko kształtujące się w łonie swej matki jest owocem odwiecznego planu Boga Ojca i Jego wiecznej miłości: „Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię, nim przyszedłeś na świat, poświęciłem cię” (Jer 1,5). Każde dziecko jest w sercu Boga od zawsze, a w chwili, gdy jest ono poczęte, wypełnia się odwieczne marzenie Stwórcy. Pomyślmy, jak wiele znaczy embriion od chwili swego poczęcia. Trzeba na niego patrzeć z tym samym spojrzeniem miłości Boga, które widzi dalej, niż tylko to, co widoczne dla oczu (AL 168)⁴⁰.

³⁸ Jan Paweł II, Katecheza (12.03.1980): *Insegnamenti* 3/1 (1980), 543; *Dzieła zebrane*, t. 6: *Katechezy*, wyd. „M”, Kraków 2007, s. 147.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Franciszek, adh. *Amoris laetitia*, 168.

Ciąża jest okresem trudnym, jednak czasem wspaniałym, jest to czas współpracy z Bogiem, jest to cud powstania nowego życia. Ustrój kobiety, jej organizm, służy powstaniu życia w sposób naturalnie precyzyjny. Kobieta uczestniczy w tajemnicy stworzenia, ponieważ dziecko jest przewidziane w planach Boga. Stworzenie ze strony Boga jest wyrazem Jego miłości do świata i do człowieka, w tym wypadku, Bóg dzieli się z kobietą w wielkim dziele przekazywania życia. Bóg zna przyszłe dzieje poczętego człowieka, te doczesne i te wieczne. Nowe życie przychodzi na świat ze złączonej miłości Boga z matką poczynającą i rodzącą.

Absurdem jest, stojąc w obliczu tajemnicy powstającego życia, porównywać to wielkie wydarzenie z egoistycznym i materialnym spojrzeniem i kalkulowaniem, ile to życie nowego człowieka będzie kosztować? Tak postawione pytanie i taka postawa czyni z człowieka przedmiot, którym można handlować bezpośrednio i społecznie. Z uprzedmiotowienia człowieka wynikają wszelkie inne wykroczenia, takie jak: agresja, zabójstwa, posyłanie człowieka na pewną śmierć, nie szanowanie życia człowieka w łonie matki od momentu poczęcia, wyzysk fizyczny i społeczny, eutanazja.

Jan Paweł II naucza o wzajemnym darze małżonków z siebie i dla siebie, w momencie zawierania związku. Taki dar jest przekazywany, i jednocześnie z akceptacją przyjmowany przez obie strony, przez męża

i żonę. Te wzajemne dary duszy i ciała, zawierają potencjalne macierzyństwo i ojcostwo. W liturgii zawierania sakramentu małżeństwa słyszymy: „Czy chcesz przyjąć i po katoliczku wychować potomstwo, którym Bóg was obdarzy?”. Pozytywna odpowiedź stanowi o ważności sakramentalnego związku mężczyzny i niewiasty. Macierzyństwo i ojcostwo jest naturalnie wpisane w wielką tajemnicę ludzkiej miłości i płodności.

W Liście do kobiet Jana Pawła II czytamy: „Wzajemny dar osoby w małżeństwie otwiera się na dar nowego życia, nowego człowieka, który również jest osobą na podobieństwo swoich rodziców. Macierzyństwo zawiera w sobie od samego początku szczególne otwarcie na nową osobę: ono właśnie jest udziałem kobiety”⁴¹.

Dar macierzyństwa płodnego powtarza się tylokrotnie, ilokrotnie rodzice zdecydują się na przekazanie życia, największej wartości, takiej, która tylko z miłości kobiety może być zrealizowana.

Teologicznie Jan Paweł II podkreśla godność kobiety, zrealizowanej w sposób Boski i ludzki, w tajemnicy wcielenia Syna Bożego. On sam Syn Boży przyjął ciało ludzkie z Maryi Dziewicy, którą Kościół czci jako Matkę Bożą, nazywając ją nową Ewą i stawiając, jako wzór kobiety odkupionej⁴².

⁴¹ Jan Paweł II, *List Mulieris dignitatem*, 18, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, wyd. „M”, Kraków 2007, s. 312.

⁴² Zob. Jan Paweł II, *adh. Familiaris consortio*, 22.

Dlatego polskie matki z taką czcią i nabożeństwem polecają swoje macierzyństwo Matce Najświętszej Pani Jasnogórskiej Królowej Polski.

6. Wskazania wychowawcze⁴³

Obok prawdy o największej wartości życia, jest prawda o niezbywalności wychowania tegoż życia. Człowiek nie rodzi się tylko fizycznie, rodzi się i rozwija na przestrzeni lat wychowania i samowychowania. W środowisku rodziny i środowisku wiary jest kształtowany i sam się kształtuje – sam się wychowuje, ale nie w samotności.

6.1. Samowychowanie

Można wyróżnić zadania samowychowawcze podając normy i zasady. Podstawowymi normami są:

- Bóg jako Autor życia posługuje się rodzicami w dziele jego przekazywania;
- Należy się wdzięczność wobec matki, która przekazała mi życie;
- Opiekuńcza miłość matki kształtuje osobowość dziecka.

Podstawowymi zasadami samowychowania mogą być:

- Rozpoznaję niepowtarzalną godność własnej matki;
- Cieszę się z matką moim życiem, i wraz z matką szanuję każde życie;
- Matka szanuje moją płęć, a ja kształtuję własną osobowość na bazie danej mi płci.

6.2. Zadania wychowawcze rodziców

W dziele powstania życia jednakowo ważne role przypadają zarówno matce, jak i ojcu. Obojgu rodzicom przysługuje taka sama godność i takie same obowiązki i odpowiedzialność wychowawcza. Role są różne matki i ojca, ale cel jest wspólny, zrodzić dziecko, i moralnie (duchowo) je wychować.

Do norm wychowawczych rodziców można zaliczyć:

- Macierzyństwo jest dla kobiet darem i zadaniem;

⁴³ Por. Z. Struzik, *Program wychowawczy oparty na wartościach według nauczania Jana Pawła II*, wyd. IPJPII, Warszawa 2010.

- Matka kocha swoje dziecko i przez całe życie pragnie jego dobra;
- Relacja miłości: matka–dziecko przenosi się na inne dzieci;
- Macierzyństwo jest odpowiedzialnością za życie dziecka.

Do podstawowych zasad, czyli praktycznych zachowań, w dziele wychowawczym rodziców można zaliczyć:

- Jako matka, mam świadomość, że wpływam zdecydowanie na charakter i osobowość mojego dziecka;
- Moja miłość macierzyńska jest nakierowana tylko na dobro dziecka – obecne i przyszłe⁴⁴;
- Wychowuję moje dziecko nie dla mnie samej;
- Moje macierzyństwo dotyczy wszystkich dzieci, ma charakter powszechny.

6.3. Zadania wychowawcze społeczności Narodu, Ojczyzny, Kościoła i Państwa

W całościowym procesie wychowawczym oprócz rodziców, bierze udział cała rodzina, włącza się w ten proces środowisko szkolne, a następnie każde środowisko, w którym człowiek żyje, dorasta, dojrzewa, kształci się, zdobywa miejsce pracy i buduje społeczność nowego pokolenia.

Możemy wyróżnić zasadnicze normy jakie przekazuje w wychowaniu środowisko społeczne. Są to:

- Macierzyństwo naturalne matki łączy się z macierzyństwem duchowym, wychowawczym i intelektualnym całych zbiorowości społecznych (Narodu i Państwa);
- Społeczność narodowa i państwowa uzupełnia miłość macierzyńską w kształtowaniu nowego człowieka;
- Społeczność narodowa i państwowa uczestniczy w rodzicielskiej roli matki.

Z rozpoznanych i akceptowanych norm kształtują się praktyczne zasady postępowania i zachowania. Można wyróżnić niektóre z nich:

⁴⁴ „Wychowanie do macierzyństwa od początku musi być formacją do pomocniczości. (...) Autentyczne macierzyństwo jest służbą dojrzałości, a zatem samostanowieniu dziecka, nigdy zaś przykrawaniem do miary wyobrażeń czy zamysłów matki”; zob. *Człowiek, osoba, pleć*, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998, s. 215-216.

- Matka wychowuje własne dzieci w poszanowaniu godności oraz niezbywalności macierzyństwa;
- Rodzice, w tym matka, wspólnie z mężem i ojcem, czuwają nad bezpieczeństwem dziecka, wspomagani przez organizacje społeczne (Ojczyzna, Naród, Państwo, Kościół);
- Wszyscy dbają, aby relacje: matka–dziecko–społeczność wychowująca, były relacjami stałymi i uzupełniającymi się.

Wskazania wychowawcze kierowane do tych trzech podstawowych podmiotów: rodzice, rodzina, społeczność, łączą się, i wspólnie działają na rzecz wychowania nowego człowieka, zdolnego fizycznie, emocjonalnie i duchowo, potrafiącego włączyć się w dojrzałe społeczeństwo narodowe. Okazuje się w teorii i praktyce, że wychowanie jest pewnego rodzaju sztuką, w której wszystkie podmioty muszą się zjednoczyć w wielkim dziele tworzenia nowej osobowości każdego człowieka.

Dziecko, uczeń, student, a także już dorosły człowiek powinien rozpoznawać godność swojej matki, ojca, godność rodziny, a następnie godność i pochodzenie własnego Narodu, Ojczyzny i Państwa. Rozpoznanie i docenianie wszelkiego trudu macierzyństwa, budzi szacunek do własnych rodziców, a szczególnie do własnej matki. Taki szacunek wyraża się w zwrotnej miłości do matki, a także do poczucia bezpieczeństwa,

przenoszonego z miłości do matki na miłość do Ojczyzny, Państwa i Kościoła.

O powyższych postawach nauczał Jan Paweł II, mówił: „Powołaniem bowiem kobiety jest właśnie łączenie ludzi przez serce. Łączenie w różnych środowiskach, ale szczególnie w jednym środowisku, mianowicie w środowisku rodziny. Kobieta przez serce tworzy jej jedność. Kobieta łączy przez serce starsze i młodsze pokolenie, rodziców i dzieci. A czasem więcej pokoleń kobieta musi łączyć przez serce. I dlatego trzeba pielęgnować zalety serca. Wiecie bowiem dobrze, że to jest ta dziedzina napięć, którą psychika kobieca najgłębiej odczuwa: napięcia uczuciowe, napięcia serca pomiędzy miłością i nienawiścią, pomiędzy szlachetnością, gotowością do poświęceń, egoizmem i zazdrością. To na tych napięciach dokonuje się wielki proces kształtowania waszej osobowości, waszego chrześcijańskiego powołania”⁴⁵.

Bycie kobietą jest, zatem powołaniem do wprowadzania miłości pomiędzy ludźmi, do wprowadzania łagodności obyczajów, do praktycznego ukazywania dobra, jakie płynie z serca kobiety, do wprowadzania pokoju, zrozumienia i akceptacji różnorodnych poglądów, zachowań, idei. Kobieta jest powołana do nadzwyczajnej cierpliwości, aby sobie, własnej rodzinie i społecznościom pokazać opanowanie, pokój i akceptującą miłość. To serca kobiet, przez wieki, w Narodzie polskim budowały z poświęceniem i miłością oblicza naszej Ojczyzny.

7. Podsumowanie

Każdy z nas przyszedł na ten świat dzięki miłości rodzicielskiej naszych rodziców, a szczególnie dzięki macierzyństwu kochanych matek. Każdy z nas okazuje wdzięczność za dar życia udzielony przez Boga w tajemnicy miłości Boskiej i ludzkiej. Macierzyństwo matek jest darem i wielkim zadaniem realizującym piękne powołanie byciem matką i dawkczynią życia. Wdzięczność nasza nie ogranicza się wobec naszych matek tylko do poczęcia i urodzenia, otrzymaliśmy także wielką miłość opiekuńczą, pielęgnacyjną, wychowawczą, formacyjną, a także modlitewną.

Z racji 100. rocznicy odzyskania niepodległości Narodu Polskiego, wspominamy także wszystkie matki, które posyłały swoich synów

⁴⁵ K. Wojtyła, *Posłannictwo kobiety*, Przemówienie w czasie Ogólnopolskiej Pielgrzymki Młodzieży Żeńskiej na Jasną Górę, 1972, w: K. Wojtyła, *Oto Matka twoja*, Jasna Góra–Rzym, 1979, s. 227.

i córki do zbrojnych czynów wyzwolenczych. Największym bólem matki, jest doświadczyć śmierci własnego dziecka, a tak się działo przez wiele pokoleń. Bohaterowie za Ojczyznę oddawali życie, a matki cierpiały w wielkim bólu, i przez miłość macierzyńską stawały się także bohaterkami w obronie Narodu, Ojczyzny i Kościoła.

BIBLIOGRAFIA

Nauczanie papieskie

Jan Paweł II, List z okazji 700. lecia Sanktuarium Świętego Domu w Loreto (15.08.1993).

Jan Paweł II, List *Mulieris dignitatem*, 18, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, wyd. „M”, Kraków 2007.

Jan Paweł II, enc. *Redemptor hominis* (4.03.1979), Rzym 1979.

Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio* (22. 11.1981), Rzym 1981.

Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae* (25.03.1995), Rzym 1995.

Benedykt XVI, enc. *Deus Caritas est* (25.12.2005), Rzym 2005.

Franciszek, adh. *Amoris laetitia* (19.03.2016), Rzym 2016.

Jan Paweł II, Katecheza (12 marca 1980): Insegnamenti 3/1 (1980), 543; *Dzieła zebrane*, t. 6: *Katechezy*, wyd. „M”, Kraków 2007.

Inne dokumenty Kościoła

Instrumentum laboris Synodu nt. młodzieży, Watykan, 8.05.2018, nr 13.

Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, wyd. 2, wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 1986.

Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005.

Literatura

Człowiek, osoba, płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.

Skrzydlewski W., *Etyka seksualna. Przemiany i perspektywy*, wyd. „M”, Kraków 1999.

Struzik Z., *Obrona wolności Narodu księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Polski. W 100. rocznicę odzyskania niepodległości 1918-2018*, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2018.

BIBLIOGRAFIA

- Struzik Z., *Program wychowawczy oparty na wartościach według nauczania Jana Pawła II*, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2010.
- Struzik Z., *Teologia ciała w nauczaniu Jana Pawła II*, Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 10, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2018.
- Struzik Z., *Znaczenie przesłania encykliki Jana Pawła II Evangelium vitae (25.03.1995) we współczesnej teologii życia. 20. lecie encykliki*, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2015.
- Struzik Z., *Dzieciństwo Boże w nauczaniu księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II*, Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 6, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2018.
- Wartość życia. Współczesność przez pryzmat encykliki św. Jana Pawła II Evangelium vitae*, red. Z. Struzik, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2017.
- Wojtyła K., *Osoba i czyn*, wyd. 2 popr. i uzup., wyd. Polskie Towarzystwo Teologiczne, Kraków 1985.
- Wojtyła K., *Posłannictwo kobiety*, Przemówienie w czasie Ogólnopolskiej Pielgrzymki Młodzieży Żeńskiej na Jasną Górę, 1972, w: K. Wojtyła, *Oto Matka twoja*, Jasna Góra–Rzym, 1979.
- Żukowska-Gardzińska D., *Problemy ciała w nauczaniu Jana Pawła II w dialogu wiary i kultury*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2018.

Netografia:

- Podróż apostolska Jana Pawła II do Polski*, „Wikipedia”, [online:] [https://pl.wikipedia.org/wiki/Podr%C3%B3%C5%BC_apostolska_Jana_Paw%C5%82a_II_do_Polski_\(1979\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Podr%C3%B3%C5%BC_apostolska_Jana_Paw%C5%82a_II_do_Polski_(1979)), [dostęp: 11.11.2018].
- Streszczenie dokumentu końcowego Synodu o młodzieży, [online:] <https://episkopat.pl/streszczenie-dokumentu-koncowego-synodu-o-mlodziezy/> [dostęp: 21.01.2019].

NOWENNA DO BOŻEJ OPATRZNOŚCI

MODLITWA NA KAŻDY DZIEŃ NOWENNY

PIEŚŃ:

Kto się w opiekę odda Panu swemu,
a całym sercem szczerze ufa Jemu,
śmiele rzec może: Mam obrońcę Boga,
nie przyjdzie na mnie żadna straszna trwoga.

Ciebie On z łowczych obieży wyzuje
i w zaraźliwym powietrzu ratuje:
w cieniu swych skrzydeł zachowa cię wiecznie,
pod Jego pióry uleżysz bezpiecznie.

Opatrzności Boża, która wszystkim rządzisz i wszystkim kierujesz
– wierzę w Ciebie!

Opatrzności Boża, która czuwasz i opiekujesz się każdym stworzeniem
– ufam Tobie!

Opatrzności Boża, która jako Matka najtroskliwsza zaspakajasz na każdy
dzień wszystkie potrzeby swych dzieci

– kocham Cię, uwielbiam Cię, powierzam się Tobie!

Opatrzności Boża czuwaj nad nami!

Tobie Opatrzności Boża powierzamy tę nowennę w intencji...

DZIEŃ 1

Cały świat, w którym żyjemy, poruszamy się i jesteśmy, jest w rękach Boga. To „w Nim żyjemy, poruszamy się i jesteśmy” (Dz 17,28). To nie On żyje w naszym świecie, lecz to my żyjemy w Jego świecie. On nigdy nie wypuszcza nas ze swoich rąk. Nie traci nas sprzed oczu. Nie gubi planów naszego życia. Inaczej nie byłby Bogiem, ani doskonałą Miłością, ani doskonałą Obecnością. Nie byłby Ojcem i Matką. – „Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu, ta, która kocha syna swego łona?

A nawet, gdyby ona zapomniała, Ja nie zapomnę o tobie! Oto wyrąłem cię na obu dłoniach” (Iz 49, 15-16).

NOWENNA DO BOŻEJ OPATRZNOŚCI

Litania do Bożej Opatrzności

Kyrie elejson. Chryste elejson. Kyrie elejson.
Chryste, usłysz nas. Chryste, wysłuchaj nas.
Ojcze z nieba, Boże – zmiłuj się nad nami.
Synu, Odkupicielu świata, Boże – zmiłuj się nad nami.
Duchu Święty, Boże – zmiłuj się nad nami.
Opatrzności Boża, godny celu miłości aniołów i ludzi – zmiłuj się nad nami.
Opatrzności Boża, nadziejo naszego zbawienia,
Opatrzności Boża, pociecho Kościoła pielgrzymującego,
Opatrzności Boża, droga do Nieba,
Opatrzności Boża, wyprowadzająca z wszelkich niebezpieczeństw,
Opatrzności Boża, rozdzielająca łaski,
Opatrzności Boża, nieprzebrany skarbie wszelkiego dobra,
Opatrzności Boża, wspierająca sprawiedliwych,
Opatrzności Boża, nadziejo grzeszników,
Opatrzności Boża, ucieczko nieszczęśliwych,
Opatrzności Boża, pomocy we wszelkiej potrzebie,
Opatrzności Boża, ukojenie serc,
Opatrzności Boża, schronienie udręczonych,
Opatrzności Boża, skuteczny leku na wszelkie strapienia,
Opatrzności Boża, nasycenie zgłodniałych,
Opatrzności Boża, wsparcie ubogich,
Opatrzności Boża, podpora wdów i sierot,
Opatrzności Boża, boski przymiocie godny naszego uwielbienia,
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, przepuść nam, Jezu.
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, wysłuchaj nas, Jezu.
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami.

P: Wychwalamy Panie, Twoją świętą Opatrzność.

W: I poddajemy się wszystkim Jej wyrokom.

Módlmy się:

Panie, Ojcze wszechmogący i dobry, który przez swą Opatrzność prowadzisz nas i ochraniasz w każdej chwili naszego życia, naucz nas być zawsze posłusznymi Twojej woli, abyśmy kiedyś mogli wielbić Cię i dzięki Ci składać bez końca zjednoczeni w chwale Twego Królestwa. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

K : OPATRZNOŚCI BOŻA
W: CZUWAJ NAD NAMI

PIEŚŃ:

1. Szczęśliwy kogo Opatrzność Boska, ma w swej opiece niech się nie troska:
W żadnym przypadku ten nie szkodzi, kogo Opatrzność Boska piastuje.
2. Nie tak miedziany mur jest bezpieczny, ani dyament tak trwało wieczny;
Jak kto przy Bogu łaskawym stoi, żadnych się nieszczęść niechaj nie boi.
3. Niechaj się na mnie i świat oburzy, niechaj me serce w żalach zanurzy;
Gdy tylko spojrzy niebieskie oko, wyjdę z tej toni pewnie wysoko.

DZIEŃ 2

Bóg, który nas stworzył własnymi rękami, nie zakończył swojego dzieła w pierwszej chwili stwarzania. Stwarza nas nieustannie. Nieustannie kształtuje nas na swój obraz i podobieństwo. Więcej – nie chce tego czynić bez naszej woli i bez naszej współpracy. Opatrzność wyraża się w tym, że czuwa nad naszą drogą, prowadzącą do pełni szczęścia, do spełnienia się każdego z nas.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 3

„Nasz Bóg jest w niebie; czyni wszystko, co zechce” (Ps 115,3), to jednak pozostawia nas istotami całkowicie wolnymi. Więcej, daje nam możliwość uczestnictwa w swojej Opatrzności. Chce, abyśmy czynili sobie ziemię poddaną. Chce, abyśmy się stali Jego pomocnikami (por. 1 Kor 3,9). Ilekroć podejmujemy to pragnienie Opatrzności Bożej, nasze życie staje się opatrnościowe, nawet wtedy, gdy prowadzi przez doświadczenia. Ilekroć natomiast żyjemy własnym życiem, rozmiamy się z Bogiem – tylekroć nasze życie zanika, staje się życiem „nieopatrznym”. Przypomina nam o tym święty Paweł: „Albowiem to Bóg jest w was sprawcą i chcenia, i działania zgodnie z Jego wolą” (Flp 2,13).

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 4

Od naszej wiary i zaufania zależeć będzie nasze powierzenie się, lub nie, Opatrzności Bożej. Bóg w swej Opatrzności zawsze pozostanie wierny. Takie zaufanie staje się prawdziwą próbą, gdy naprzeciw naszej wiary w Opatrzność Bożą stanie pokusa zgorszenia z powodu szalejącego zła. W takich momentach bardzo potrzebujemy duchowego wsparcia i obecności innych, którzy wierzą, którzy mają nadal siłę powtarzać z wiarą: „Wszystko w rękach Boga”. „Wierzymy mocno, że Bóg jest Władcą świata i historii. Drogi Jego Opatrzności są dla nas często nieznane. Dopiero u kresu, gdy skończy się nasze poznanie częściowe, gdy zobaczymy Boga „twarzą w twarz” (1 Kor 13,12), w pełni poznamy drogi, którymi Bóg prowadził swoje stworzenie, nawet przez dramaty zła i grzechu, do odpoczynku ostatecznego Szabatu, ze względu na który stworzył ziemię i niebo” (KKK nr 314).

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 5

Pełnienie woli Ojca łączył Jezus ze swoim powołaniem i posłannictwem (J 17,3). Pełnimy wolę Ojca na wzór Jezusa, gdy żyjemy naszym powołaniem, które jest wolą Boga dla nas. Modląc się pamiętajmy, iż prośba, której motywacja i przedmiot są dobre same w sobie, może nie odpowiadać woli Bożej i nie zostać spełniona. Będzie spełniona tylko wtedy, gdy zgadza się z mądrością i wolą Boga: „Jeżeli Pan zechce”, jak pisze św. Jakub (Jk 4,15). Każda prośba o to, by wzrastać w wierze, nadziei i miłości, lub stawać się świętym w całym postępowaniu (por. 1P 1,15), zawsze będzie wysłuchana, ponieważ, jesteśmy tego pewni, „wolą Bożą jest (nasze) uświęcenie” (1 Tes 4,3). Bóg nie może na to nie odpowiedzieć. „Ojciec Twój odda tobie”, On ci to da. Kiedy? To sekret Jego mądrości. Bądźmy jednak tego pewni.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 6

Pełnimy na co dzień wolę Ojca, gdy używamy naszej woli zgodnie z wolą i zamiarem Ojca. Człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boże. Bóg na początku stworzenia mocą swej woli „rzekł” i stało się. Siłą swej woli wprowadził porządek i harmonię do chaosu stworzenia. Człowiek mocą swojej woli i Bożej

łaski powinien wprowadzić porządek i harmonię w chaos i bałagan swego małego świata. Winien usunąć to, co blokuje działanie Opatrzności Bożej.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 7

Bóg jest Miłością... Uświadamiamy sobie, że jeśli tak jest, to On ma wobec każdego z nas wspaniały plan miłości, wzywa nas do miłości. Na ten Boży plan miłości Maryja odpowiedziała słowami: „Niech mi się stanie”. Maryja powiedziała swoje „TAK” z pragnieniem i radością. Taka powinna być również nasza postawa. Bo zamysł Boga – wola Boża, to coś pięknego, dobrego, coś pożytecznego dla nas.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 8

Wiemy, że Bóg jak dobry Ojciec myśli o nas i troszczy się o każdy nasz dzień. Jest „nasz”, ale doświadczamy jak trudno w chwili cierpienia, choroby, próby, powiedzieć „Ojcze”. Najtrudniej jest przyjąć wolę Bożą w cierpieniu. Trzeba się często wraz z Jezusem krwawo pocić, zmagać wewnętrznie. Światłem i oparciem w takich godzinach jest modlitwa: „Nie moja, ale Twoja wola niech się stanie” (Łk 22, 42).

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 9

W naszym zwykłym życiu doświadczamy różnych opatrznościowych wydarzeń, cierpień i prób, doświadczamy niepowodzeń, które są potrzebne, aby Bóg, który jest Ojcem, jest Miłością, mógł do nas mówić jasno lub lepiej, by Bóg mógł być w nas słuchanym. Ale nie jest tak, że Bóg decyduje o cierpieniu, niepowodzeniu, chcąc tylko nas doświadczyć. Bóg może przyzwolić na wiele doświadczeń, bo widzi dalej, niż sięga nasze, nawet największe doświadczenie.

Litania do Bożej Opatrzności

Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dnia 30.03.2016/Nr 704/D/2016

Akt Dziękczynienia i Zawierzenia Opatrzności Bożej

Boże naszych ojców.

Boże Patriarchów i Proroków, Apostołów i Męczenników.

Boże wszystkich świętych.

Dziękuję Ci za Twoją miłosierną miłość, która nigdy się nie nuży i nie zniechęca.

Dziękuję za to, że w Jezusie obiecałeś być z nami przez wszystkie dni – aż do skończenia świata.

Dziękuję za to, że w Matce Twojego Syna dałeś Kościołowi Matkę.

Dziękuję za to, że byłeś ze mną w radosnych i trudnych chwilach mego życia.

Dziękuję za to, że w Twoich świętych dałeś mi opatrnościowych przewodników na drodze do świętości.

Boże pełen majestatu i miłosierdzia, Tobie oddaję moje trudne dziś i tajemnicze jutro.

Twojej Opatrzności zawierzam siebie – część Twojego Kościoła

– abym był solą ziemi,

w prostocie żyjąc Ewangelią, był świadkiem prawdy, która wyzwala.

Zawierzam Ci siebie, bym nie bał się przyjąć powołania do pójścia za Chrystusem na każdej drodze życia. Bym niosąc mój krzyż zachował ufność, że na mojej drodze krzyżowej nie jestem sam.

Zawierzam Ci moją rodzinę, by była silna wiarą i bogata w miłość, która nie szuka swego, nie unosi się gniewem, nie pamięta złego; która wszystko znosi i wszystko przetrzyma.

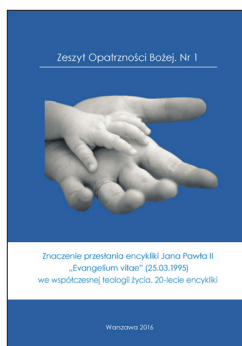
Zawierzam wszystko i z serca wołam: Opiekuj się mną, Opatrzności nasza!

Boże przedwieczny. Do Ciebie należy czas i wieczność. Powierzam Twojej Opatrzności losy moje i moich bliskich. Nie opuszczaj nas – nawet wtedy, gdy my opuszczamy Ciebie. Prowadź nas – nawet wtedy, gdy nasze drogi nie są Twoimi drogami. Mów do nas – nawet wtedy, gdy nasze serca są nieskore do słuchania.

Boże w Trójcy Jedyny, Ojcze, Synu i Duchu Święty, bądź uwielbiony teraz i zawsze.

Amen.

ZESZYTY WYDANE W SERII

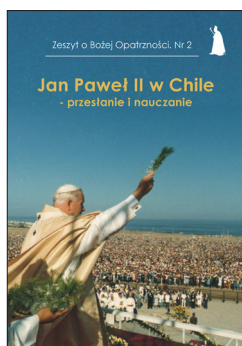

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 1

Znaczenie przesłania encykliki Jana Pawła II „Evangelium vitae” (25.03.1995) we współczesnej teologii życia. 20-lecie encykliki

Warszawa 2016

ISBN 978-83-65198-12-9

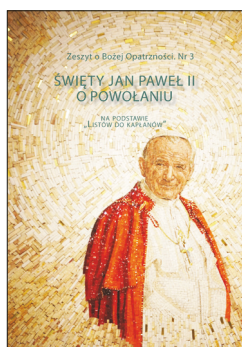

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 2

Jan Paweł II w Chile – przesłanie i nauczanie

Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-14-3

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 3

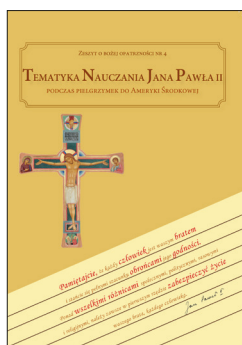
Święty Jan Paweł II o powołaniu na podstawie „Listów do Kapłanów”

Wydanie I, Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-17-4

Wydanie II, Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-49-5

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 4

Tematyka nauczania Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Ameryki Środkowej

Wydanie I, Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-22-8

Wydanie II, Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-44-0

ZESZYTY WYDANE W SERII

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 5

**Wartość i godność rodziny w nauczaniu
Jana Pawła II**

Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-24-2

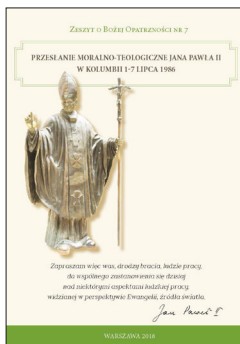

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 6

**Dzieciństwo Boże w nauczaniu
Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II**

Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-28-0

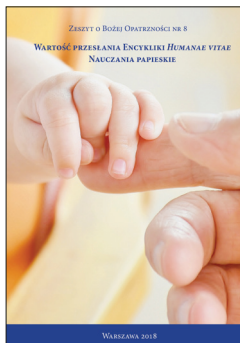

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 7

**Przestanie moralno-teologiczne Jana Pawła II
w Kolumbii 1-7 lipca 1986**

Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-36-5

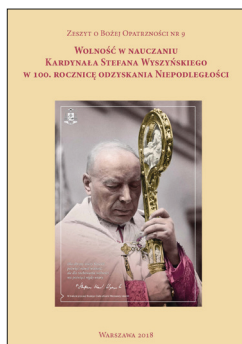
Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 8

**Wartość przesłania Encykliki Humanae vitae.
Nauczania papieskie**

Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-38-9

ZESZYTY WYDANE W SERII

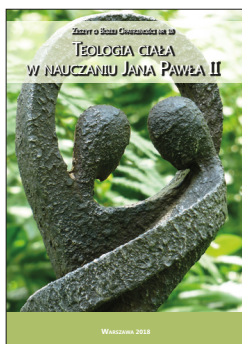

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 9

**Wolność w nauczaniu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w 100. rocznicę odzyskania Niepodległości**

Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-45-7

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 10

Teologia ciała w nauczaniu Jana Pawła II

Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-46-4